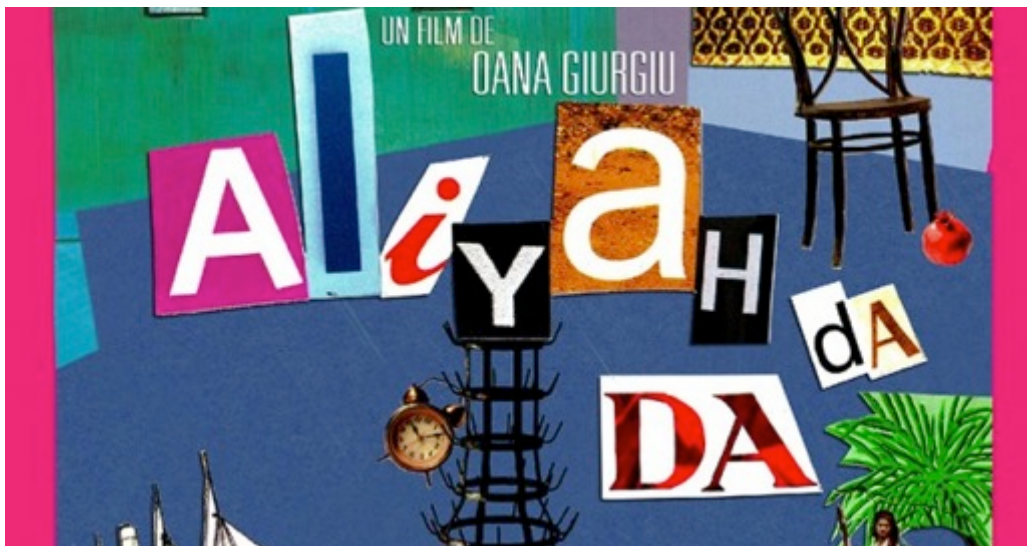

Aliyah DAdA –

un fim despre emigrarea evreilor din România

Liana Saxone-Horodi

Articol publicat în "Jurnalul săptămânii", Israel

Zilele acestea s-a prezentat în principalele orașe din Israel filmul documentar de lung metraj „Aliyah DAdA”, realizat de OANA GIURGIU, o producție a casei de filme „Libra Film” din București. Este un film de o mare originalitate, prezintă însăși în titlu. Abordează povestea emigrării evreilor din România în Eretz Israel cu mijloace ale mișcării artistice DADA, de la a cărei întemeiere se împlinesc anul acesta 100 de ani. Punctul de plecare sunt primii emigranți care au plecat în anul 1882 din Moinești în Palestina. Din Moinești-ul unde s-a născut în 1896 Samuel Rosenstock, care se va face cunoscut ca poetul Tristan Tzara, unul din fondatorii mișcării avangardiste DAdA. Filmul se încheie la Ein Hod, satul artiștilor de lângă Haifa, înființat în 1953 de pictorul Marcel Iancu, partenerul lui Tzara la întemeierea mișcării Dada...

Autoarea filmului a pornit de la zero. Nu avea absolut nicio cunoștință în domeniu. A pornit, așa cum mărturisește, să facă acest film, acum șase ani, într-o incursiune personală, muncind enorm, cu dragoste pentru subiect și mult profesionalism. Și-a plecat urechea la poveștile descendenților din generația a doua și a treia a emigranților, a folosit memorii și, în mod foarte reușit, a recurs la colaj, unul din mijloacele de exprimare introduse de artiștii plastici avangardiști.

Oana s-a îndrăgostit de oamenii pe care i-a întâlnit în Israel pentru realizarea filmului, a rămas cu mulți dintre ei în legătură până în zilele noastre. Din păcate, mulți dintre ei nu mai

sunt printre noi.

În film sunt înfățișate dificultățile enorme cu care s-au luptat primii emigranți, cei care au pus bazele celor două așezări înființate de cei veniți din România - Roș Pina și Zichron Yakov. Perioada Holocaustului este bine prezentată, cu pogromurile din București și Iași, deportările din Transnistria și toate persecuțiile la care au fost supuși evreii. Despre aceste evenimente a povestit scriitoarea Nava Semel, fiica conducătorului sionist originar din Siret, Itzhak Artzi, citând volumul autobiografic al tatălui ei, dar și Mimi, soția lui Artzi, o supraviețuitoare a lagărelor naziste. Andrei Călărașu, renumitul regizor de film a povestit despre pogromul de la Iași și trenurile morții. Meir Rosenne, originar din Iași, fost ambasador al Israelului în Franța și S.U.A., a relatat cu umor despre contribuția originarilor din România la realizările Israelului.

Despre procesele sioniștilor înscenate de regimul comunist a vorbit prof. Dr. Theodor Iancu, ai cărui părinți, dr. Cornel Iancu și Mela Iancu, au făcut ani grei de închisoare, cu toate că Mela Iancu îi ajutase pe comuniști în anii războiului. Dar recunoștința la comuniști era inexistentă, ei își devorau și proprii tovarăși. Despre condițiile îngrozitoare din închisorile comuniste a exemplificat Daisy Iancu, arătând cămașa zdencuită cu care a ieșit din închisoare tatăl ei avocatul și conducătorul sionist Eddy Kaner.

Despre unul din modurile cum evreii au primit în cele din urmă aprobarea regimului comunist să părăsească România a povestit sora mea Mioara Saxone-Iancovici. Tatăl nostru, avocatul Valentin Saxone, era condamnat politic la 16 ani de închisoare. Fratele lui inginerul Aurel Saxone, care era la Paris, a încercat să-l răscumpere, folosind serviciile renumitului Yakober, un evreu ungur din Londra, care făcea afaceri cu România, inclusiv obținerea de autorizații de plecare din țară, plătind pentru aceasta sume mari de bani. Invitată la telefon de Yakober, care venise la București și își avea sediul la Hotelul Athene Palace, pentru a se lămuri despre ce era vorba în cazul familiei noastre, ea și-a asumat riscul de a merge la întâlnire, deși știa că este urmărită de Securitate, văzând în aceasta singura posibilitate de a-l elibera pe tatăl nostru din închisoare și de a pleca din România. Până la urmă tata a fost eliberat cu amnistia deținuților politici din 1964, dar prietenul și viitorul ei soț, ing. Sami (Milu) Iancovici, a plecat prin filiera lui Yakober.

Despre problema emigrării evreilor din România, pe baza tratatelor secrete dintre Statul Israel și regimul comunist din România a adus informații inedite regretatul Shlomo Leibovici-Laish care, împreună cu Shaike Dan au fost responsabili oficiali ai problemei. El a precizat că Statul Israel s-a opus aranjamentelor prin Yakober și a reușit în cele din urmă să stabilească o cale oficială pentru obținerea aprobărilor de părăsire a României, despre care presa israeliană, în înțelegere cu guvernul, nu a suflat, pe vremea aceea, niciun cuvânt.

Pentru a reda nostalgia locurilor natale, filmul recurge la unul din procedeele DAdA:

ne prezintă un scaun, realizat rudimentar în Israel, după un model care exista pe vremuri în casele din România. Un obiect care prin el însuși capătă o semnificație deosebită.

Într-un interviu recent, producătoarea a mărturisit: „Am realizat un film jucăuș, bogat în imagine, care să nu plictisească, accesibil tinerilor lipsiți de răbdare(...) îmi doresc ca filmul să ajungă la generațiile următoare”. Recunosc că am avut imediat o dovadă că ea a reușit. Lângă mine, la Cinemateca din Haifa, stătea o femeie tânără, care nu știa românește și nu avea nici cea mai mică idee despre ce s-a întâmplat în România. Am urmărit reacțiile ei. Mă întreba tot timpul: „Așa a fost?” . Spunea: „De necrezut!”. A fost entuziasmată de film, ca de altfel tot publicul din sală. Iar eu mă gândeam că acest film este un bun preludiu pentru muzeul aliyah-lei din România, care sperăm că încă în zilele noastre se va ridica la Roș Pina, unde s-au stabilit primii emigranți veniți din Moinești.